

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-63>

УДК 336.24

ЕФЕКТИВНІСТЬ МИТНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

EFFICIENCY OF CUSTOMS MEDIATION: CURRENT CHALLENGES AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Коломієць Ганна Богданівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2421-6773>

Волковський Євген Ігорович

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5904-919X>

Пислиця Анна Віталіївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5330-3759>

Kolomiets Hanna, Volkovskiy Ievgen, Pyslytsia Anna
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

У статті досліджено ефективність митного посередництва в Україні з урахуванням сучасних викликів та перспектив розвитку. Результати дослідження свідчать, що українські митні посередники стикаються з низкою проблем, як-от складність процедур, недостатнє використання цифрових технологій та відсутність прозорості. Виявлено, що потрібна модернізація системи митного посередництва в Україні, зокрема через автоматизацію процесів, покращення кваліфікації фахівців та гармонізацію законодавства з міжнародними стандартами. У висновках зазначено, що для підвищення ефективності митного посередництва необхідно здійснити комплексні реформи, спрямовані на спрощення процедур, підвищення прозорості та вдосконалення нормативно-правової бази.

Ключові слова: електронне декларування, система управління ризиками, корупція, гармонізація законодавства, митні брокери, митне посередництво, митна безпека, електронна митниця, великі платники податків, великий бізнес, фінансова політика для сталого розвитку.

The article examines the effectiveness of customs brokerage in Ukraine, taking into account modern challenges and development prospects. In the context of globalization and growing volumes of international trade, customs brokers play a key role in simplifying procedures, ensuring compliance with legal requirements and reducing costs for business. The purpose of the article is to analyze the current state of customs brokerage in Ukraine, determine its effectiveness and identify the main problems and challenges facing this industry. The task is also to compare the Ukrainian experience with international practices and outline the ways to improve customs brokerage. Research methods include analysis of statistical data, review of the legal framework, expert surveys and comparative analysis of international practices. The results of the study show that Ukrainian customs brokers face a number of problems, such as the complexity of procedures, insufficient use of digital technologies and lack of transparency. Analysis of international experience shows that more developed countries have made significant progress in simplifying customs procedures through the introduction of electronic systems, outsourcing of part of the processes and expansion of cooperation with the private sector. It was found that Ukraine needs to modernize the customs brokerage system, in particular through the automation of processes, improvement of the qualifications of specialists and harmonization of legislation with international standards. The conclusions state that in order to increase the efficiency of customs mediation, it is necessary to carry out comprehensive reforms aimed at simplifying procedures, increasing transparency and improving the regulatory and legal framework. A number of recommendations are proposed, including the introduction of modern information technologies, the development of institutional capacity and the activation of international cooperation. Prospects for further research include a detailed analysis of the

impact of reforms on economic activity and a study of the role of customs brokers in ensuring national security. The proposed measures will help improve the quality of customs services, reduce corruption risks, and increase Ukraine's competitiveness on the international market.

Keywords: electronic declaration, risk management system, corruption, harmonization of legislation, customs brokers, customs brokerage, customs security, electronic customs, large taxpayers, large business, financial policy for sustainable development.

Постановка проблеми. Ефективність митного посередництва відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного розвитку міжнародної торгівлі, економічного зростання та інтеграції країн у глобальні економічні процеси. В умовах щораз більшої складності митних процедур, збільшення обсягів міжнародної торгівлі та підвищення вимог до безпеки питання оптимізації митного посередництва стають особливо актуальними. Проте, незважаючи на значний прогрес у сфері митних технологій і процесів, в Україні залишається низка невирішених проблем, які стримують розвиток митного посередництва.

Основні проблеми, що потребують вирішення, включають:

- складність та непрозорість митних процедур;
- недостатнє використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- недостатню координацію між державними органами та бізнесом;
- недосконалість нормативно-правової бази.

Зважаючи на сучасні виклики, постає завдання розроблення та впровадження ефективних механізмів, які б дозволили підвищити прозорість і передбачуваність митних процедур, знизити корупційні ризики та сприяти цифровізації процесів.

Результати цього дослідження можуть бути використані для вдосконалення митного законодавства, розроблення нових технологічних рішень для автоматизації митних процедур, підвищення прозорості та передбачуваності митних процесів, а також сприяти розвитку теоретичних і методологічних основ митного посередництва загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Ефективність митного посередництва є предметом численних наукових робіт, що висвітлюють різні аспекти цієї проблеми. Деякі наукові праці, зокрема дослідження Д. Біленець та К. Возняковської [1], підкреслюють значення митних посередників у забезпеченні ефективності та швидкості митних процедур. Автори досліджують вплив митних агентів на зниження адміністративних витрат і покращення доступу до міжнародних ринків. Інші дослідження, зокрема роботи Р. Лемехи [2], аналізують роль митних брокерів у зменшенні ризиків, пов'язаних з дотриманням митного законодавства.

Важливим напрямом досліджень є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у митні процеси. У роботі Г. Вдовіної та М. Слатвінської [3] розглядається вплив цифровізації на зниження часу оброблення митних декларацій та підвищення прозорості. Дослідниці також наголошують на необхідності впровадження електронних платформ для взаємодії між митними органами, посередниками та бізнесом, що дозволяє зменшити корупційні ризики та покращити прогнозованість процесів.

Значна увага приділяється аналізу нормативно-правових аспектів митного посередництва. У роботі Е. Іванченко [4] розглянуто вплив законодавчих змін на діяльність митних брокерів, зокрема в контексті імплементації міжнародних стандартів. Автор акцентує на необхідності гармонізації національних регуляторних норм із міжнародними практиками для підвищення конкурентоспроможності національних ринків.

Дослідження, проведене Д. Русак [5], зосереджено на проблемах корупції в митних органах та ролі митних посередників у боротьбі з нею. Автор відзначає, що підвищення прозорості та введення електронних систем моніторингу можуть суттєво знизити рівень корупційних практик. Також наголошено на важливості чіткого регулювання діяльності митних брокерів для запобігання конфліктам інтересів.

На основі аналізу літератури можна зробити висновок, що наразі митне посередництво залишається важливим елементом міжнародної торгівлі, але потребує подальшого вдосконалення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У наявних дослідженнях часто акцентовано на окремих аспектах митного посередництва, проте бракує комплексного підходу, що враховує всі ключові фактори одночасно. У статті зроблено спробу заповнити цю нішу, об'єднавши різні підходи і

надаючи всебічний аналіз ефективності митного посередництва. Зокрема, розглянуто такі підходи:

- аналіз використання інформаційно-комунікаційних технологій для автоматизації митних процедур, зокрема електронних декларацій та електронних митних платформ, дослідження успішних прикладів упровадження таких систем у різних країнах та їх вплив на скорочення часу і витрат на митне оформлення;

- аналіз впливу реформування митних органів та законодавства на зменшення бюрократичних бар'єрів та підвищення прозорості митних процедур;

- оцінювання досвіду інших країн щодо управління митними ризиками, зокрема використання систем раннього попередження та співпраці з міжнародними організаціями.

Таким чином, це дослідження не тільки аналізує наявні проблеми митного посередництва, але й пропонує нові підходи та рішення, які можуть сприяти їх подоланню. Це дозволить підвищити ефективність митних процедур та стимулювати розвиток міжнародної торгівлі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є всебічний аналіз ефективності митного посередництва в Україні, визначення основних викликів та проблем, з якими зіштовхується галузь. Дослідження має на меті розв'язання таких завдань, як:

- аналіз сучасного стану митного посередництва;

- оцінювання ефективності наявних методів та підходів до митного посередництва;

- виявлення основних факторів, що впливають на ефективність митного посередництва;

- розроблення рекомендацій щодо покращення митного посередництва на основі отриманих результатів дослідження.

Конкретні критерії, які будуть використані для оцінювання ефективності митного посередництва, включають:

- часові межі оброблення митних декларацій (порівняння середнього часу, необхідного для опрацювання митних декларацій в Україні з міжнародними стандартами та найкращими практиками);

- відсоток виявлених порушень (частота виявлення контрабандних та неправомірних дій порівняно з кількістю перевірених декларацій);

- задоволеність клієнтів (вимірювання рівня задоволеності бізнесу та приватних осіб якістю митних послуг, включаючи прозорість і простоту процедур);

- економічна ефективність (витрати на митне оформлення у відсотках від загальної вартості імпорту/експорту та їх вплив на конкурентоспроможність національних підприємств).

Ці чіткі критерії дозволять не лише кількісно оцінити ефективність поточних методів та підходів, але й виявити конкретні напрями для покращення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Митне посередництво є важливим елементом міжнародної торгівлі, що забезпечує ефективне виконання митних процедур та сприяє зменшенню витрат і часу на переміщення товарів через митний кордон. Визначення митного посередництва охоплює різні підходи, які відображають багатогранність цієї діяльності.

Традиційно митне посередництво визначається як діяльність, пов'язана з наданням послуг з підготовки та подання митних декларацій. Ці послуги можуть включати: консультації з митного законодавства, підготовку митних документів, розрахунок митних платежів, організацію та контроль за митним оглядом, аутсорсинг митних процедур. Такий підхід підкреслює адміністративну функцію митних посередників, які діють від імені імпортерів або експортерів для забезпечення дотримання митного законодавства [5].

Сучасні підходи до митного посередництва значно розширюють його визначення. Вони включають не тільки виконання адміністративних процедур, але й широкий спектр логістичних та консультаційних послуг [6].

Основні функції митних посередників можна класифікувати на адміністративні, логістичні, консультаційні та аналітичні (табл. 1).

Основні функції митних посередників сприяють забезпеченню безперебійного та ефективного переміщення товарів через митний кордон, мінімізуючи ризики і витрати для імпортерів та експортерів. Виконуючи ці функції, митні посередники роблять значний внесок у розвиток міжнародної торгівлі та економічного зростання.

В умовах глобалізації та щораз більшої взаємозалежності економік митні посередники стають незамінними учасниками міжнародного торговельного процесу. Їх роль у цьому процесі можна розглянути з кількох основних аспектів.

Таблиця 1

Класифікація основних функцій митних посередників

Назва функції	Характеристика
<i>Адміністративні функції</i>	
Підготовка та подання митних декларацій	Збір необхідної інформації та документів для заповнення митних декларацій; Подання декларацій до митних органів у встановлені терміни; Забезпечення правильності та повноти даних у митних документах
Виконання митних формальностей	Організація проходження митного контролю та огляду товарів; Забезпечення сплати митних зборів, податків та інших платежів; Вирішення питань, пов'язаних із класифікацією товарів згідно з митною номенклатурою
Ведення документації	Зберігання та облік митної документації відповідно до вимог законодавства; Надання звітності про проведені митні операції
<i>Логістичні функції</i>	
Організація перевезень	Планування та координація перевезень товарів через митний кордон; Вибір оптимальних маршрутів та видів транспорту; Організація мультимодальних перевезень та забезпечення їх безперебійності
Управління складськими операціями	Організація складування товарів на митних складах; Забезпечення умов зберігання, що відповідають вимогам митного законодавства; Управління запасами та облік товарів на складах.
Контроль за доставленням товарів	Моніторинг руху товарів у режимі реального часу; Забезпечення своєчасного доставлення товарів до кінцевого пункту призначення; Вирішення питань, пов'язаних з пошкодженням або втратою товарів під час перевезення
<i>Консультаційні функції</i>	
Консультавання з митного законодавства	Надання консультацій щодо вимог та змін у митному законодавстві; Оцінювання впливу змін у законодавстві на діяльність клієнтів; Розроблення стратегій відповідності митним вимогам
Навчання персоналу	Проведення тренінгів та семінарів для співробітників компаній-клієнтів; Підвищення кваліфікації в питаннях митного оформлення та логістики
Оцінювання ризиків	Аналіз ризиків, пов'язаних з митним оформленням товарів; Розроблення заходів для мінімізації митних ризиків; Впровадження систем управління ризиками у діяльність клієнтів.
<i>Аналітичні функції</i>	
Аналіз митних процедур та практик	Оцінювання ефективності наявних митних процедур; Виявлення можливостей для оптимізації митних процесів; Розроблення рекомендацій для покращення митних процедур.
Моніторинг та звітність	Моніторинг змін у митному законодавстві та їх впливу на діяльність клієнтів; Підготовка аналітичних звітів про митні операції та результати їх виконання; Проведення досліджень ринку та аналіз конкурентного середовища.

Джерело: складено автором на основі: [1–6; 9]

По-перше, митні посередники забезпечують швидке й точне виконання митних процедур, що є критично важливим для зменшення часу перебування товарів на митниці. Вони допомагають уникати затримок, які можуть виникнути через помилки в документації або

невідповідність митним вимогам, що сприяє прискоренню товарообігу та підвищенню ефективності ланцюгів постачання.

По-друге, процес митного оформлення товарів часто є складним і вимагає дотримання численних регуляторних вимог. Митні

посередники, маючи глибокі знання та досвід у цій сфері, беруть на себе більшість адміністративних завдань, пов'язаних з підготовкою та поданням митної документації, а це дозволяє компаніям-імпортерам та експортерам зосередитися на основних бізнес-процесах, знижуючи при цьому витрати на адміністративні операції.

По-третє, митне законодавство часто змінюється, і його дотримання може бути складним завданням для багатьох компаній. Митні посередники постійно відстежують зміни в регуляторних вимогах та забезпечують відповідність усіх операцій чинному законодавству, що допомагає уникати штрафів, конфіскації товарів та інших негативних наслідків, пов'язаних з порушенням митних правил.

По-четверте, митні посередники володіють знаннями щодо різних митних режимів, пільг та інших можливостей для зменшення митних платежів. Вони можуть допомогти компаніям скористатися наявними можливостями для оптимізації витрат, пов'язаних з митним оформленням. Це включає правильну класифікацію товарів, використання пільгових митних ставок та інших інструментів для зменшення митних витрат.

По-п'яте, митні посередники активно використовують системи управління ризиками для мінімізації потенційних загроз, пов'язаних з міжнародною торгівлею. Вони проводять аналіз ризиків, розробляють та впроваджують стратегії для їх мінімізації, що включає виявлення потенційно небезпечних товарів, запобігання контрабанді та шахрайству, а також забезпечення дотримання всіх митних вимог.

По-шосте, митні посередники часто виступають як посередники між різними державними органами, сприяючи міжнародній

співпраці та взаємодії. Вони допомагають узгоджувати митні процедури, сприяють обміну інформацією та підтримують реалізацію міжнародних угод і стандартів для гармонізації митних правил і спрощення міжнародної торгівлі.

Таким чином, митні посередники відіграють ключову роль у розвитку глобальної економіки та сприяють зміцненню міжнародних торговельних відносин.

В останні роки в Україні було здійснено ряд реформ у сфері митного регулювання, що мали на меті спрощення митних процедур, підвищення прозорості та зменшення корупційних ризиків. Аналітичні дані свідчать про позитивні тенденції в розвитку цієї сфери, хоча залишається ряд викликів, які потребують подальшого вирішення (табл. 2). Завведення новітніх технологій та міжнародних стандартів, а також підвищення кваліфікації митних посередників є ключовими факторами для подальшого покращення ефективності митного посередництва в Україні.

Спостерігається зменшення кількості митних посередників на 12,5% з 2019 по 2023 рік. Введення в 2016 році системи «єдиного вікна» та подальше впровадження «електронної митниці» значно вплинуло на діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Ці зміни сприяли збільшенню самостійності підприємств у митних процедурах, що призвело до скорочення попиту на посередницькі послуги. Внаслідок цього відбулося зменшення кількості великих платників податків серед користувачів послуг митних посередників, оскільки великий бізнес все частіше залучав власних митних агентів і отримував спеціальний статус операторів. Крім того, зменшення кількості посередників

Таблиця 2

**Динаміка основних показників,
що характеризують розвиток митного посередництва в Україні**

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023 від 2019 (%)
Кількість митних посередників	1,20	1,15	1,10	1,08	1,05	-12,5%
Кількість митних декларацій	5,50	5,80	6,20	6,40	6,70	+21,8%
Середній час митного оформлення (години)	4,2	3,8	3,5	3,3	3,0	-28,6%
Сума митних зборів (млрд грн)	210	230	250	270	290	+38,1%
Кількість порушень митних правил	1,50	1,45	1,40	1,35	1,30	-13,3%
Кількість електронних декларацій (%)	60%	70%	80%	85%	90%	+50%

Джерело: складено автором на основі [7–8]

у 2022–2023 роках, на тлі зростання кількості митних декларацій, пов'язано зі спрощенням митних процедур під час воєнного стану та зниженням потреби у посередницьких послугах [14, с. 103–115].

Зростання на 21,8% кількості митних декларацій свідчить про збільшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Значне зменшення середнього часу митного оформлення на 28,6% указує на покращення ефективності митних процедур завдяки впровадженню нових технологій та оптимізації процесів. Збільшення на 38,1% суми митних зборів відображає зростання обсягів імпорту та експорту товарів.

Зменшення на 13,3% кількості порушень митних правил свідчить про покращення контролю та дотримання митного законодавства. Цьому сприяє запровадження попереднього митного контролю, який став можливим завдяки впровадженню електронних декларацій (електронної митниці). Зростання використання електронних декларацій суб'єктами ЗЕД на 50% підтверджує підвищення прозорості та ефективності митних процедур, що значно спрощує процеси для підприємств і знижує ризики порушень. Цей перехід на електронні системи дозволяє

швидше і точніше виявляти порушення, зменшуючи простір для зловживань та посилюючи загальний контроль на митниці.

Ефективність митного посередництва в Україні значною мірою залежить від здатності подолати наявні проблеми та виклики. Серед основних перешкод, з якими стикаються митні посередники, є ті, що потребують першочергової уваги (табл. 3).

Оцінювання ефективності наявних методів та підходів до митного посередництва дозволяє виявити їхні переваги та недоліки, а також визначити напрями для вдосконалення. У таблиці 4 розглянуто основні методи та підходи, що застосовуються в Україні та світі.

Наявні методи та підходи до митного посередництва в Україні демонструють певний рівень ефективності, але все ще потребують удосконалення. Електронне декларування та система управління ризиками значно покращили процес митного оформлення, проте впровадження цих систем має бути завершеним та повністю автоматизованим. Партнерство з приватним сектором і програми навчання також мають потенціал для підвищення ефективності, але потребують більшої уваги та підтримки з боку держави.

Таблиця 3

Проблеми та виклики, що впливають на ефективність митного посередництва в Україні

Проблеми та виклики	Опис	Наслідки
Бюрократичні перепони	Надмірна кількість документів і процедур, які митні посередники повинні заповнювати та проходити	Ускладнює процес митного оформлення, призводить до затримок та неефективного використання ресурсів. Неуніфіковані процедури призводять до затримок у 30% випадків митного оформлення
Корупція	Високий рівень корупції в митних органах створює додаткові бар'єри	Зниження прозорості та довіри до системи через вимушеність платити хабарі. Індекс сприйняття корупції в Україні становив 32/100 у 2023 році
Нестабільність законодавства спричинена зовнішніми факторами	Часті зміни в митному законодавстві та правилах	Зміни в митному законодавстві та правилах, зумовлені необхідністю посилення митної безпеки.
Недостатнє технологічне забезпечення	Відсутність належної автоматизації та цифровізації митних процедур	Ускладнює роботу митних посередників, уповільнює підвищення ефективності митного оформлення. Лише 60% митних процедур автоматизовано порівняно з понад 90% у ЄС
Низький рівень професійної підготовки	Недостатній рівень знань та кваліфікації митних брокерів і агентів	Призводить до помилок у митному оформленні й затримок. Відсутність системи безперервного навчання та підвищення кваліфікації ускладнює адаптацію до нових вимог і стандартів

Джерело: складено автором на основі [7–8; 10–11]

Таблиця 4

**Оцінювання ефективності наявних методів та підходів
до митного посередництва в Україні та світі**

Метод / Підхід	Впровадження в Україні	Міжнародний досвід
Електронне декларування	80% декларацій в електронному вигляді	Стандарт в ЄС та США
Система управління ризиками	20% декларацій перевіряються за ризиками	Система TARIC в ЄС, ACE в США
Навчання та підвищення кваліфікації	40% митних брокерів проходять навчання	Високий рівень сертифікації в ЄС та США

Джерело: складено автором на основі: [10–12]

Запровадження європейської фінансової політики сталого розвитку підкреслює необхідність вдосконалення системи митного посередництва в Україні. Це обумовлено вимогами додаткових процедур митного оформлення, зокрема механізмом вуглецевого коригування імпорту, який вже діє в країнах ЄС. Відповідно, впроваджуються нові процедури для митного оформлення українських товарів, що підтверджується прийняттям Закону України про митне оформлення біометану [13].

Аналіз міжнародного досвіду показує, що в країнах з розвинутою системою митного посередництва ці підходи дозволяють досягти значних результатів у скороченні часу та витрат на митне оформлення, зниженні корупційних ризиків та підвищенні якості послуг. Впровадження найкращих міжнародних практик в Україні може суттєво покращити ефективність митного посередництва та сприяти розвитку міжнародної торгівлі.

Покращення митного посередництва в Україні потребує комплексного підходу, що включає законодавчі, технологічні та організаційні зміни. Насамперед важливо запровадити:

- єдину електронну платформу для митних послуг, яка забезпечуватиме інтеграцію з іншими державними системами;
- систему електронних черг та попереднього бронювання для зниження часу очікування на кордоні;
- систему сертифікації для митних посередників, яка забезпечить відповідність їхніх знань та навичок міжнародним стандартам;
- систему електронного моніторингу та звітності для забезпечення контролю за дотриманням митних процедур;
- регулярні консультації з представниками бізнесу та митними брокерами для врахування їхніх потреб та пропозицій.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Результати дослідження підтвердили, що основні проблеми та виклики митного посередництва в Україні можуть бути вирішені через впровадження сучасних технологій, стабілізацію законодавчої бази та підвищення рівня професійної підготовки митних брокерів. Порівняння з міжнародним досвідом показало, що використання передових практик та стандартів сприяє значному підвищенню ефективності митних процедур. Конкретні показники, які можуть бути покращені, включають зниження часу на митне оформлення, зменшення витрат на проведення митних операцій, а також підвищення рівня прозорості та передбачуваності митних процесів.

За результатами проведеного дослідження сформовано низку пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності митного посередництва в Україні, як-от:

- гармонізація законодавства з нормами ЄС, тобто впровадження міжнародних стандартів для забезпечення прозорості та передбачуваності митних процедур, що дозволить знизити ризики правової невизначеності;
- розширення електронного декларування та вдосконалення системи управління ризиками, що сприятиме зниженню часу митного оформлення до середнього показника країн ЄС, який становить менше 24 годин, а також зменшенню витрат на проведення митних операцій на 20–30%;
- інвестування в розвиток інфраструктури та автоматизацію митних процедур, яке забезпечить підвищення якості та швидкості митних послуг, зокрема, збільшення частки автоматизованих процедур до 80%, що сприятиме зниженню корупційних ризиків;
- впровадження обов'язкових програм навчання та сертифікації для митних брокерів.

рів з метою підвищення їх кваліфікації та професійного рівня, що може зменшити кількість помилок у митному оформленні на 15–20%;

– боротьба з корупцією через запровадження електронних систем моніторингу та публікацію результатів митних перевірок для забезпечення прозорості у сфері митного оформлення.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на детальне вивчення ефективності конкретних технологічних рішень у сфері митного посередництва, аналіз впливу нових законодавчих ініціатив на процеси митного оформлення, а також дослідження ролі митних посередників у забезпеченні безпеки міжнародної торгівлі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біленець Д. А., Возняковська К. А. Статус митних брокерів в українському бізнесі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 224–228.
2. Лемеха Р. Автоматизація та інформатизація митних процедур як пріоритетні напрями вдосконалення адміністрування митних режимів в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 11. С. 1266–133.
3. Вдовіна Г., Слатвінська М. Проблеми та перспективи здійснення митного контролю в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2020. № 1–2. С. 274–275.
4. Іванченко Е. Особливості діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану. *Юридичний вісник*. 2023. № 6. С. 26–36.
5. Русак Д. М. Практика митного регулювання в ЄС: навчальний посібник. Київ, 2023. 300 с.
6. Medin H. Customs brokers as intermediaries in international trade. *Review of World Economics*. 2021. Vol. 157(2). No. 3. P. 295–322.
7. Державна митна служба України. Реєстр гарантів. URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/guarantor/list> (дата звернення: 29.07.2024).
8. Державна митна служба України. Реєстр митних брокерів_01.11.2023. URL: <https://customs.gov.ua/statistikata-reiestri> (дата звернення: 29.07.2024).
9. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення: 29.07.2024).
10. Руда Т. В. Особливості застосування процедури спільного транзиту в контексті норм міжнародного законодавства. *Інноваційна економіка*. 2022. № 1. С. 163–168.
11. Думанська І. Ю., Співак А. Ю. NCTS як імплементація європейської діджитал-практики спільного транзиту в Україні. *Innovation and Sustainability*, 2022. № 4. С. 60–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/innsus_2022_4_9 (дата звернення: 29.07.2024).
12. Коробкова О. М. Узагальнення та адаптація іноземного досвіду регулювання митно-брокерської діяльності. *Ефективна економіка*, 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4787> (дата звернення: 29.07.2024).
13. Закон про внесення змін до Митного кодексу України щодо митного оформлення біометану від 20.03.2024 № 3613-IX URL: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення: 29.07.2024).
14. Yereshko K., Khoma O., Pyslytsia A. (2024). Digitalization of customs procedures: current prospects, *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. No. 2. pp.103-115. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.11.2.103-115> (дата звернення: 29.07.2024).
15. Запорожець О. Ф. Шляхи підвищення якості митних послуг. *Інноваційна економіка: наук.-виробн. журнал*. 2018. URL: <http://www.inneco.org/index.php/innecoua/article/view/257/319> (дата звернення 29.07.2024).
16. Руда М. В., Пукас Ю. А. Ключові аспекти застосування інструментарію оцінювання якості митних послуг на засадах маркетингу. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. № 1 (9), 2023. С. 91–97.

REFERENCES:

1. Bilenets D. A., Voznyakovska K. A. (2023) Status mytnykh brokeriv v ukrainskomu biznesi [Status of customs brokers in Ukrainian business]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, no. 1, pp. 224–228. (in Ukrainian)
2. Lemeha R. (2020) Avtomatyzatsiia ta informatyzatsiia mytnykh protsedur yak priorytetni napriamy vdoskonalennia administruvannia mytnykh rezhymiv v Ukraini [Automation and informatization of customs procedures as priority directions for improving customs regime administration in Ukraine]. *Administratyvne pravo i protses*, no. 11, pp. 1266–133. (in Ukrainian)

3. Vdovina H., Slatvinska M. (2020) Problemy ta perspektyvy zdiisnennia mytnoho kontroliu v Ukraini [Problems and prospects of customs control in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 1–2, pp. 274–275. (in Ukrainian)
4. Ivanchenko E. (2023) Osoblyvosti diialnosti mytnykh brokeriv v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Features of the activity of customs brokers under the legal regime of martial law]. *Yurydychnyi visnyk*, no. 6, pp. 26–36. (in Ukrainian)
5. Rusak D. M. (2023) Praktyka mytnoho rehuliuвання v YES: navchalnyi posibnyk [Customs regulation practices in the EU: textbook]. Kyiv, 300 p. (in Ukrainian)
6. Medin H. (2021) Customs brokers as intermediaries in international trade. *Review of World Economics*, vol. 157(2), no. 3, pp. 295–322. (in English)
7. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy (2024) Reiestr harantiv [Register of guarantors]. Available at: <https://cabinet.customs.gov.ua/guarantor/list> (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
8. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy (2024) Reiestr mytnykh brokeriv_01.11.2023 [Register of customs brokers_01.11.2023]. Available at: <https://customs.gov.ua/statistikata-reiestri> (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
9. Mytnyi kodeks Ukrainy vid 13.03.2012 r. № 4495-VI [Customs Code of Ukraine as of March 13, 2012 No. 4495-VI]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua> (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
10. Ruda T. V. (2022) Osoblyvosti zastosuvannya protsedury spilnoho tranzytu v konteksti norm mizhnarodnoho zakonodavstva [Features of the application of the common transit procedure in the context of international legislation]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 1, pp. 163–168. (in Ukrainian)
11. Dumanska I. Yu., Spivak A. Yu. (2022) NCTS yak implementatsiia yevropeiskoi didzhytal-praktyky spilnoho tranzytu v Ukraini [NCTS as the implementation of European digital practice of common transit in Ukraine]. *Innovation and Sustainability*, no. 4, pp. 60–70. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/innsus_2022_4_9 (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
12. Korobkova O. M. (2016) Uzahalnennia ta adaptatsiia inozemnoho dosvidu rehuliuвання mytno-brokerskoi diialnosti [Generalization and adaptation of foreign experience in regulating customs brokerage activities]. *Efektivna ekonomika*, no. 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4787> (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
13. Zakon pro vnesennia zmin do Mytnoho kodeksu Ukrainy shchodo mytnoho oformlennia biometanu vid 20.03.2024 № 3613-IX [Law on amendments to the Customs Code of Ukraine regarding customs clearance of biomethane as of March 20, 2024 No. 3613-IX]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua> (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
14. Yereshko K., Khoma O., Pyslytsia A. (2024) Digitalization of customs procedures: current prospects. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathial National University*, no. 2, pp. 103–115. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.11.2.103-115> (accessed July 29, 2024). (in English)
15. Zaporozhets O. F. (2018) Shliakhy pidvyshchennia yakosti mytnykh posluh [Ways to improve the quality of customs services]. *Innovatsiina ekonomika: nauk.-vyrob. zhurnal*. Available at: <http://www.inneco.org/index.php/inneco/article/view/257/319> (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
16. Ruda M. V., Pukas Yu. A. (2023) Kliuchovi aspekty zastosuvannya instrumentarii otsiniuvannya yakosti mytnykh posluh na zasadakh marketynhu [Key aspects of applying quality assessment tools for customs services based on marketing principles]. *Menedzhment ta pidpriiemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*, no. 1(9), pp. 91–97. (in Ukrainian)